

<https://helda.helsinki.fi>

Raamattu syntyi keskellä seurakunnan elämää

Lehtipuu, Outi

2021-06-10

Lehtipuu , O 2021 , ' Raamattu syntyi keskellä seurakunnan elämää ' , Sana. , Nro 11/2021 .

<http://hdl.handle.net/10138/339622>

---

unspecified

acceptedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Raamattu syntyy keskellä seurakunnan elämää

Raamatun kehittyminen nykyisen kaltaiseksi kirjakokoelmaksi oli pitkä prosessi. Kokoelman rajoja tuli tarpeen määritellä tarkemmin vasta sitten, kun kirjoitukset laitettiin yksiin kansiin. Mutta kuka päätti, mitä otettiin mukaan ja mitä jätettiin ulkopuolelle?

Kirjoitusten kirjo

Raamatun kirjoitusten lisäksi tunnemme myös monia muita varhaisjuutalaisia ja -kristillisiä uskonnollisia tekstejä. Esimerkiksi Qumranista löytyneiden käsikirjoitusten joukossa on Vanhan testamentin kirjoitusten ohella paljon muuta kirjallisuutta. Osa siitä on todennäköisesti ollut vain yhteisön omassa käytössä, mutta osasta on löytynyt käsikirjoituksia muualtakin, ja tiedämme myös varhaisten kristittyjen lukeneen niitä. Yhtä kirjoitusta, Henokin kirjaa, jopa siteerataan Uuden testamentin Juudaksen kirjeessä (jakeet 14–15).

Uuteen testamenttiin päätyneiden kirjoitusten lisäksi varhaiset kristityt kirjoittivat myös muita evankeliumeita, apostolien tekoja, kirjeitä ja ilmestyskirjallisuutta. Tällaisia tekstejä ovat esimerkiksi Tuomaan evankeliumi, Paavalin teot, Paavalin kolmas kirje korinttilaisille ja Pietarin ilmestys. Suhtautuminen näihin vaihteli. Monen kirjoituksen alkuperä herätti epäilyksiä ja niitä pidettiin kirkkohistorioitsija Eusebioksen mukaan ”täydelleen järjettöminä ja jumalattomina”. Toisaalta monet olivat ainakin jossain päin kristikuntaa suosittuja, niitä arvostettiin ja niitä käytettiin samaan tapaan kuin muitakin arvovaltaisia kirjoituksia

Yksiin kansiin

Kysymys siitä, mitkä kaikki kirjoitukset kuuluvat Raamattuun, heräsi oikeastaan vasta sitten, kun kirjantekotaito oli kehittynyt riittävästi. Varhaiset kristityt alkoivat jo varhain levittää kirjoituksiaan kirjamuotoisina koodekseina, joissa sivut on kiinnitetty selkämuksesta yhteen ja suojattu kansilla. Aiemmin käytössä olleisiin kirjakääröihin verrattuna koodeksilla oli monta etua: se oli helppokäyttöisempi ja siihen mahtui enemmän tekstiä pienempään tilaan, sillä tekstiä voitiin kirjoittaa sivun molemmille puolille.

Kesti kuitenkin aikansa ennen kuin opittiin tekemään niin isoja koodekseja, että kaikki Raamatun kirjat saatiin yhteen. Varhaisimmat sekä Vanhan että Uuden testamentin sisältävät koodeksit ovat 300- ja 400-luvulta, joilta tunnetaan kolme koko Raamattua. Säilyneet koodeksit eivät kuitenkaan ole sisällöltään täsmälleen samanlaiset: kukin niistä sisältää kyllä kaikki ne kirjoitukset, joiden myöhemmin katsottiin kuuluvan Raamattuun, mutta kussakin on mukana myös muita tekstejä, kuten Rooman piispa Clemensin nimiin laitettut kaksi kirjettä tai ilmestyskirjallisuuteen kuuluva Hermaan paimen. Tästä voi päätellä sen, että 400-luvulle tultaessa kristittyjen keskuudessa oli jo laajalti yksimielisyys siitä, mitkä kaikki kirjoitukset kuuluvat Raamattuun. Toisaalta Raamatun rajat olivat edelleen osin vakiintumattomat.

Kuka päätti Raamatun sisällön?

Miksi tietyt kirjoitukset tulivat osaksi Raamattua mutta toiset jätettiin sen ulkopuolelle, ja kuka päätöksen teki? Usein puhutaan ”300-luvun lopun kirkolliskokouksista”, mutta nämä olivat paikallisia kokouksia, joiden päätöksetkin olivat paikallisia – vähän niin kuin Suomen Turussa kokoontuva kirkolliskokous päättää Suomen luterilaisen kirkon asioista, ei koko maailmanlaajan kristikunnan.

Joskus on esitetty, että päätös oli poliittinen, ja taustalla oli keisari Konstantinos. Edellä mainittu kirkkohistorioitsija Eusebios kyllä kertoo, että keisari tilasi häneltä viisikymmentä kopiota Raamatusta eri seurakuntien käyttöön, mutta emme voi varmuudella tietää, mitä kirjoituksia keisarin tilaamiin Raamattuihin sisältyi ja joka tapauksessa Raamatun suuret linjat olivat hahmottuneet jo kauan ennen Konstantinoksen valtakautta.

Raamatun kokoonpano ei syntynyt komiteapäätöksellä eikä keisarillisella mahtikäskyllä. Se muotoutui ruohonjuuritasolla, osana seurakuntien elämää. Suurin osa Raamatun sisällöstä vakiintui niin varhain, ettei siitä lainkaan keskusteltu. Kiistat koskivat vain sellaisia kirjoituksia, jotka olivat käytössä vain osassa kristikuntaa ja joiden sisältöä pidettiin apostolien opetuksesta poikkeavana.

Vaikka suomalaisen rippikoulun käynyt osaa kertoa, että Raamattuun kuuluu 66 kirjaa, on hyvä muistaa, ettei kaikilla kristityillä ole edelleenkaan täsmälleen samanlaista Raamattua. Katolisen ja ortodoksisen kirkon Vanhaan testamenttiin kuuluvat niin sanotut apokryfikirjat ja esimerkiksi Etiopian ortodoksisen kirkon kaanoniin kuuluu yhteensä 81 kirjaa. Tärkeämpää Raamatun osaltakin on kuitenkin se, mikä yhdistää kuin se, mikä erottaa.